

06.05.2024

Asia/7

§ 272

V 15.5.2024, Valtuutettu Mari Holopaisen aloite Kulosaaren 1960-luvun ostoskeskuksen säilyttämisestä

HEL 2023-012265 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:
Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 27.09.2023 Holopainen Mari Helsingin 1960-luvun ostoskeskuksen säilyttäminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Aloitteen sisältö

Valtuutettu Mari Holopainen ja 33 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan seuraavaa:

Helsingin uusi kulttuuriympäristöohjelma ohjaa siihen, että kulttuuriperinnön vaaliminen, kehittäminen ja hyödyntäminen nähdään Helsingin voimavarana. Rakennusperintö kertoo kaupungin historiasta.

Helsingistä on purettu suurin osa 1960-luvulle leimallisista, ja Helsingin ominaispiirteistä kertovista ostoskeskuksista. Yksi harvoista jäljellä olevista, Kulosaaren ostoskeskus, on arvioitu rakennushistorialliselta arvoltaan arvokkaimpaan ensimmäiseen luokkaan Helsingin kaupunginmuseon Ostari - lähiön sydän selvityksessä (2004). Vuonna 2019 Hel-

singin hallinto-oikeus kumosi Kulosaaren ostoskeskuksen purkamista esittäneen asemakaavamuutoksen.

Ostoskeskuksen ainutlaatuisia ominaispiirteitä ovat sen keskuspiha sekä terassi, jota rytmittävät kolmet portaat. Vuonna 1960 valmistuneen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Erkki Karvinen. Ostoskeskuksessa toimii kauppoja ja palveluita, ja se on samalla alueen ja etenkin lasten ja nuorten tärkeä kohtaamispaikka. Lähialueen asukkaiden keskuudessa suojeleminen on saanut laajimman kannatuksen.

Myös osittainen suojeleminen, joka mahdollistaisi lisäksi asuntorakentamista, mutta säilyttäisi arvokkaan porraskäytävän alkuperäisenä on saanut kannatusta.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Helsingin kaupunki edistää ostoskeskuksen suojeleminen tai vähintään osittaista suojeleminen. Helsingin hallinto-oikeuden päätös kumota purkamista esittävä asemakaavamuutos on tulkittu tukevan ostoskeskuksen säilyttämistä.

Taustaa Kulosaaren ostoskeskuksen kaavoituksesta

Kulosaaren ostoskeskuksen omistaa Kulosaaren ostoskeskus Oy, ja rakennus sijaitsee sen omistamalla tontilla. Rakennuksen kunto on todettu huonoksi ja se edellyttää merkittävää peruskorjaamista.

Yhtiö haki kaavamuutosta vuonna 2015 ja kaupunkisuunnitteluvirasto laati sille ostoskeskuksen osittain säilyttävän kaavamuutoksen. Lautakunta kuitenkin palautti sen, minkä jälkeen laadittiin uusi kaavamuutos, joka mahdollisti rakennuksen purkamisen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaavan vuonna 2018. Kaavasta valitettiin, ja Helsingin hallinto-oikeus kumosi kaavan vuonna 2019. Kaupunki teki korkeimmalle hallinto-oikeudelle valituslupahakemuksen, joka hylättiin, eli hallinto-oikeuden päätös jäi pysyväksi.

Yhtiö uudisti kaavamuutoshakemuksensa vuonna 2020 ja sen jälkeen on tehty uusia selvityksiä sekä laadittu useita suunnitelmavaihtoehtoja, joissa rakennuksen osittaista suojelemistakin on testattu. Lopputuloksena on kuitenkin se, että yhtiön mielestä taloudellista kannattavuutta ei saada syntymään ellei rakennusta pureta kokonaan. Yhtiö hakee kaavamuutosta, jossa nykyinen rakennus purettaisiin kokonaan ja tilat osoitettaisiin asumiseen ja liiketiloiksi.

Aloitteesta saadut lausunnot

Aloitteesta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnot.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää kannatettavana sitä, että Helsingin kaupunki edistää Kulosaaren 1960-luvun ostoskeskuksen suojelua tai vähintään osittaista suojelua, mikä tarkoittaa sitä, että pyritään löytämään ratkaisu, jolla ainakin osa alkuperäisestä ostoskeskuksesta voidaan säilyttää. Helsingin kaupunginmuseo on arvioinut rakennuksen säilyttämistä arkkitehtonisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen vaalimisen näkökulmasta. Rakennuksen säilyminen kokonaan tai osittain erilaisia kaupallisia tai muita palveluja tarjoavana rakennuksena osana Kulosaaren 1960-luvun metsäkaupunki-ideologian mukaista kerrostaloaluetta olisi kulttuurista kestävyyttä edistävää ja kaupunginosan identiteettiä säilyttävää.

Kulosaaren ostoskeskusrakennuksen kulttuurihistoriallinen, arkkitehtoninen ja ympäristöarvo on todennettu tehdyissä selvityksissä. Kulosaaren ostoskeskuksen rakennushistoriaa, sen kulttuurihistoriallista ja rakennustaiteellista merkitystä sekä korjattavuutta on edelleen selvitetty vuoden 2023 aikana. Lisäksi kaupunkiympäristön toimiala on päivittänyt kaupunginmuseon ostoskeskusinventointia Ostari, lähiön sydän 2004, tekemällään tilannekatsauksella Helsingin ostoskeskuksista (Mentu, Sakari & Ahola, Henrik. Helsingin ostoskeskukset, tilannekatsaus 11/2021. Kaupunkiympäristön aineistoja 2021). Ostoskeskustontin asemakaavan muutos on vireillä.

Helsingin kaupunginmuseon näkökulmasta Kulosaaren ostoskeskuksen kulttuurihistorialliset, rakennustaiteelliset ja kaupunkikuvalliset arvot eivät ole heikentyneet kuluneiden vuosien aikana. Vuonna 2023 tehdyt rakennushistoria- ja korjattavuusselvitykset ovat tuottaneet lisäinformaatiota alueen rakentumisesta, rakennuksen historiasta, sen arkkitehtuurista sekä sen korjattavuudesta. Rakennuksen korjaaminen terveelliseksi ja turvalliseksi edellyttäisi laajaa korjausta ja rakennusosien uusimista. Laajasta korjauksesta seuraisi mm. alkuperäisten rakennusosien purkamista ja uusimista nykyisin saatavilla olevilla vanhoja vastaavilla materiaaleilla.

Rakennuksen arkkitehtuuri olisi mahdollista pääosin säilyttää, vaikka se edellyttäisi laajaa-alaista alkuperäisten rakennusmateriaalien korvaamista uusilla. Rakennuksen autenttisuus- ja alkuperäisyysarvot heikkenisivät, mutta rakennuksen ympäristölliset arvot ja sen arkkitehtuurin keskeiset ominaispiirteet olisi mahdollisista ylläpitää.

Kulosaaren ostoskeskuksen tai sen keskeisten osien säilyttäminen olisi Helsingin kulttuuriympäristöohjelman (kaupunginhallituksen päätös 19.6.2023) toimenpiteen Kulttuuriympäristöjä ja rakennusperintöä suojellaan, vaalitaan ja käytetään Helsingin keskeisenä voimavarana, mukainen. Korjattavuusselvityksen perusteella rakennuksen vaatimat kor-

jaustoimenpiteet on pääsääntöisesti mahdollista tehdä arkkitehtonisia ominaispiirteitä vaalien.

Lautakunta esittelee myös esimerkkejä muiden ostoskeskusten, kuten Roihuvuoren ja Puhoksen ostoskeskuksen osittain säilyttävistä kaavarakkaisuista ja mahdollisista kaavamerkinnöistä ja määräyksistä.

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta korostaa lausunnossaan, että Kulosaaren ostoskeskus on arvioitu Kaupunginmuseon selvityksessä helsinkiläisistä ostoskeskuksista arvokkaimpaan luokkaan ja kiinnittää huomiota siihen, että viime vuosina useat ostoskeskukset on purettu kokonaan, mikä nostaa jäljellä olevien arvokkaimpien ostoskeskusten arvoa rakennusperintönä kiistatta.

Lautakunta katsoo, että kaavoituksen ensisijaiseksi tavoitteeksi tulisi ottaa ostoskeskuksen säilyttäminen osittain niin, että Svinhufvudintien puolen paviljongit ja sisäpihan mittasuhteet säilyvät. Uuden asuinrakentamisen kannattaa tästä syystä olla volyymiltään riittävää, jotta kokonaisuuden taloudellinen yhtälö toimisi. Lautakunta korosti, että kaavoituksen osalta ratkaisujen tulee edetä rivakasti, koska prosessi on ollut pitkä. Lautakunta totesi kuitenkin, ettei rakennuksen kokonaan säilyttävä asemakaavan muutos ole mahdollinen.

Lautakunta ohjeisti myös, että kaavan valmistelun yhteydessä varmistettaisiin, että Kulosaarella on riittävä määrä päiväkotij- ja koulupaikkoja asukasmäärän lisääntyessä.

Kaupunginhallituksen kanta

Esittelijä toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää selvityksiin ja kaavaprosessiin liittyvät säännökset, joiden perusteella valtuusto käsittelee kaavaehdotukset. Kaavoituksen ohjaaminen kaupunginvaltuustossa aloitevastauksen perusteella ennen kaavaehdotuksen valmistelua on maankäyttö- ja rakennuslain kannalta ongelmallista.

Kaupungin hallintosäännön 16 luvun 1 §:n mukaisesti kaupunkiympäristölautakunta päättää yleis- ja asemakaavoituksen sekä liikenne- ja katusuunnittelun ja muun maankäytön ohjaamisesta. Sen vuoksi tarkoituksenmukainen johtopäätös on, että kaavoitus tulee nopeasti uudelleen käynnistää ja aitojen kaavoitusvaihtoehtojen ja vuorovaikutuksen ja niiden perusteella tehdyn arvioinnin tuloksena laatia uusi kaavaehdotus kaupunkiympäristölautakunnan käsiteltäväksi. Kaupunginvaltuusto ei ole oikea taho ottamaan tässä vaiheessa kantaa kaavan sisältöön vaan se käsittelee vasta lopullisen kaavaehdotuksen lautakunnan ja kaupunginhallituksen esityksestä.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginvaltuustossa käsitellään vastaus aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua. Kaupunginhallituksen on esitettävä antamansa vastaus käsiteltäväksi kaupunginvaltuustossa viimeistään kahdeksan kuukauden kuluessa aloitteen jättämisestä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 27.09.2023 Holopainen Mari Helsingin 1960-luvun ostoskeskuksen säilyttäminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 29.04.2024 § 253

HEL 2023-012265 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

29.04.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Tuomas Rantasen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 19.03.2024 § 161

HEL 2023-012265 T 00 00 03

Hankennumero 5264_234

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Kaupunkiympäristölautakunta korosti omalta osaltaan sitä, että Kulosaaren ostoskeskus on arvioitu Kaupunginmuseon selvityksessä hel-sinkiläisistä ostoskeskuksista arvokkaimpaan luokkaan ja lautakunta kiinnitti huomiota siihen, että viime vuosina useat ostoskeskukset on purettu kokonaan, mikä nostaa jäljellä olevien arvokkaimpien ostoskeskusten arvoa rakennusperintönä kiistatta.

Lautakunta katsoi, että kaavoituksen ensisijaiseksi tavoitteeksi tulisi ottaa ostoskeskuksen säilyttäminen osittain niin että Svinhufvudintien puolen paviljongit ja sisäpihan mittasuhteet säilyvät. Uuden asuinrakentamisen kannattaa tästä syystä olla volyymiltään riittävää, jotta kokonaisuuden taloudellinen yhtälö toimisi. Lautakunta korosti, että kaavoituksen osalta ratkaisut etenevät rivakasti, koska prosessi on ollut pitkä.

Kaavan valmistelun yhteydessä varmistettaisiin, että Kulosaassa on riittävä määrä päiväkotij- ja koulupaikkoja asukasmäärän lisääntyessä.

27.9.2023 tehdyssä valtuutettu Mari Holopaisen ja 30 muun allekirjoittaneen valtuustoaloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki edistää ostoskeskuksen suojelua tai vähintään osittaista suojelua. Aloitteessa todetaan Kulosaaren ostoskeskuksen kulttuurihistorialliset arvot ja erityispiirteet, kulttuuriperinnön vaalimisen tärkeys ja se että suuri osa 1960-luvun ostoskeskuksista on jo purettu.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta lausuu asiasta osaltaan lausunnoossaan 27.2.2024.

Kaupunkiympäristölautakunta totesi, että huolimatta ostoskeskuksen kulttuuri- ja rakennushistoriallisista arvoista, on osoittautunut mahdottomaksi edistää rakennuksen säilymistä sen suojelevalla asemakaavalla. Kaupunkiympäristölautakunta katsoo, että alueelle tulee laatia asemakaava, jossa turvataan alueen palvelut ja osoitetaan kaupunkikuvaan sopiva määrä täydennysrakentamista.

Kaupunkiympäristölautakunta totesi, että Kulosaaren ostoskeskukselle on vuonna 2017 laadittu ja vuonna 2018 hyväksytty asemakaava, joka myöhemmin 21.2.2019 kumoutui hallinto-oikeuden päätöksellä. Kaavassa ostoskeskuksen purkaminen oli mahdollistettu.

Taustaa

Ostoskeskusyhtiön hakemuksesta on vuodesta 2020 lähtien valmisteltu uutta asemakaavaa kumoutuneen kaavan tilalle. Ostoskeskuksen tontille on yhtiön ja sen sopimuskumppanin toimesta laadittu useita vaihtoehtoisia, osittain säilyttäviä suunnitteluratkaisuja sekä kokonaan ostoskeskuksen purkava vaihtoehto.

Tavoitteena on ollut varmistaa toimivankokoisen päivittäistavarakaupan sijoittuminen, harkittu määrä muuta liiketilaa, julkisen kokoavan kaupunkitilan tarjoaminen kulosaarelaisille ja kaupunkikuvaan kauniisti sopeutuvaa määrää uutta asuntorakentamista. Lisäksi on tavoiteltu kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämistä tai kokonaan purkavassa vaihtoehdossa alkuperäisen ratkaisun kaupunkikuvallista ja toiminnallista ajatusta.

Pisimmälle kehitetyssä osittain säilyttävässä ratkaisussa ostoskeskuksen Svinhufvudintien puoleiset kolme paviljonkiosaa ja sisäpihan mittasuhteet säilyisivät ja tontin pohjois- ja itäreunalle rakennettaisiin uudet 6-kerroksiset asuinrakennukset. Päivittäistavarakauppa sijoittuisi tontin itärajalla olevan asuintalon pohjakerrokseen. Asukaspysäköinti sijoittuisi uudisrakennuksen kellariin sekä pihakannen alle.

Ostoskeskuksen kokonaan purkavassa vaihtoehdossa tontille sijoittuisi kaksi 4–5-kerroksista terassoituvaa asuinkeuhkotaloa. Rakennusten ensimmäisiin kerroksiin sijoittuisi päivittäistavarakaupan tilaa, erikoiskaupan tilaa sekä kahvila- ja ravintolatilaa. Asukaspysäköinti sijoittuisi pihakannen alle.

Vaihtoehtojen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset

Ostoskeskusyhtiö on teettänyt ja toimittanut selvitykset korjattavuudesta sekä tehnyt taloudelliset tarkastelut rakennuksen osittain säilyttävästä vaihtoehdosta. Yhtiön kantana on, että kokonaan tai osittain säilyttävä vaihtoehto ei ole taloudellisesti toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Lisäksi yhtiön osakkaat ovat ilmoittaneet, ettei säilyttävä vaihtoehto mahdollista liiketoiminnan jatkamista. Osakkaat ovat todenneet, että eivät saa rahoitusta korjauksille, koska ostoskeskusrakennus on todennettu arvottomaksi, vaikka sijaitseekin omalla tontilla.

Käsittely

19.03.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asian aikana kuultavina olivat arkkitehti Ulla Jaakonaho, erityisasiantuntija Karri Kyllästinen ja tiimipäällikkö Anu Kuutti. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lisätään lausuntoehdotuksen ensimmäiseksi kappaaleeksi: "Kaupunkiympäristölautakunta korostaa omalta osaltaan sitä, että Kulosaaren ostoskeskus on arvioitu Kaupunginmuseon selvityksessä helsinkiläisistä ostoskeskuksista arvokkaimpaan luokkaan ja lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että viime vuosina useat ostoskeskukset on purettu kokonaan, mikä nostaa jäljellä olevien arvokkaimpien ostoskeskusten arvoa rakennusperintönä kiistatta.

Lautakunta katsoo, että kaavoituksen ensisijaiseksi tavoitteeksi tulee ottaa ostoskeskuksen säilyttäminen osittain niin että Svinhufvudintien puolen paviljongit ja sisäpihan mittasuhteet säilyvät. Uuden asuinrakentamisen kannattaa tästä syystä olla volyymiltään riittävää, jotta kokonaisuuden taloudellinen yhtälö toimisi. Lautakunta korostaa, että kaavoituksen osalta ratkaisut etenevät rivakasti, koska prosessi on ollut pitkä."

Kannattaja: Mia Haglund

Vastaehdotus:

Jenni Pajunen: Lisätään lausuntoehdotukseen: "Kaavan valmistelun yhteydessä varmistetaan, että Kulosaarissa on riittävä määrä päiväkotij- ja koulupaikkoja asukasmäärän lisääntyessä."

Kannattaja: Risto Rautava

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Jenni Pajusen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Otto Meri, Jenni Pajunen, Katri Penttinen, Kalle Pusa, Risto Rautava

Ei-äännet: 7

Mia Haglund, Jenni Hjelt, Otso Kivekäs, Olli-Pekka Koljonen, Tuomas Nevanlinna, Amanda Pasanen, Anni Sinnemäki

Tyhjä: 1

Mika Raatikainen

Poissa: 0

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 7 - 5.

05.03.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ulla Jaakonaho, arkkitehti, puhelin: 310 37113
ulla.jaakonaho(a)hel.fi
Anu Kuutti, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 37154
anu.kuutti(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 27.02.2024 § 24

HEL 2023-012265 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen valtuustoaloitteesta koskien Kulosaaren 1960-luvun ostoskeskuksen säilyttämistä:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta lausuu aloitteesta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta. Kaupunkiympäristölautakunta lausuu aloitteesta omassa lausunnossaan asemakaavoituksen näkökulmasta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää kannatettavana sitä, että Helsingin kaupunki edistää Kulosaaren 1960-luvun ostoskeskuksen suoje-
lua tai vähintään osittaista suojelua, mikä tarkoittaa sitä, että pyritään löytämään ratkaisu, jolla ainakin osa alkuperäisestä ostoskeskuksesta voidaan säilyttää.

Helsingin kaupunginmuseo on arvioinut rakennuksen säilyttämistä arkkitehtonisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen vaalimisen näkökulmasta. Rakennuksen säilyminen kokonaan tai osittain erilaisia kaupallisia tai muita palveluja tarjoavana rakennuksena osana Kulosaaren 1960-luvun metsäkaupunki-ideologian mukaista kerrostaloaluetta olisi kulttuurista kestävyyttä edistävää ja kaupunginosan identiteettiä säilyttävää. Kulosaaren ostoskeskusrakennuksen kulttuurihistoriallinen, arkkitehtoninen ja ympäristöarvo on todennettu tehdyissä selvityksissä.

Kulosaaren ostoskeskuksen rakennushistoriaa, sen kulttuurihistoriallisista ja rakennustaiteellista merkitystä sekä korjattavuutta on edelleen selvitetty vuoden 2023 aikana. Lisäksi kaupunkiympäristön toimiala on päivittänyt kaupunginmuseon ostoskeskusinventointia Ostari, lähiön sydän 2004, tekemällään tilannekatsauksella Helsingin ostoskeskuksista (Mentu, Sakari & Ahola, Henrik. Helsingin ostoskeskukset, tilanne-

katsaus 11/2021. Kaupunkiympäristön aineistoja 2021). Ostoskeskustontin asemakaavan muutos on vireillä.

Helsingin kaupunginmuseon näkökulmasta Kulosaaren ostoskeskuksen kulttuurihistorialliset, rakennustaiteelliset ja kaupunkikuvalliset arvot eivät ole heikentyneet kuluneiden vuosien aikana. Vuonna 2023 tehdyt rakennushistoria- ja korjattavuusselvitykset ovat tuottaneet lisäinformaatiota alueen rakentumisesta, rakennuksen historiasta, sen arkkitehtuurista sekä sen korjattavuudesta. Rakennuksen korjaaminen terveelliseksi ja turvalliseksi edellyttäisi laajaa korjausta ja rakennusosien uusimista. Laajasta korjauksesta seuraisi mm. alkuperäisten rakennusosien purkamista ja uusimista nykyisin saatavilla olevilla vanhoja vastaavilla materiaaleilla. Rakennuksen arkkitehtuuri olisi mahdollista pääosin säilyttää, vaikka se edellyttäisi laajaa-alaista alkuperäisten rakennusmateriaalien korvaamista uusilla. Rakennuksen autenttisuus- ja alkuperäisyysarvot heikkenisivät, mutta rakennuksen ympäristölliset arvot ja sen arkkitehtuurin keskeiset ominaispiirteet olisi mahdollisista ylläpitää.

Kulosaaren ostoskeskuksen tai sen keskeisten osien säilyttäminen olisi Helsingin kulttuuriympäristöohjelman (kaupunginhallituksen päätös 19.6.2023) toimenpiteen Kulttuuriympäristöjä ja rakennusperintöä suojellaan, vaalitaan ja käytetään Helsingin keskeisenä voimavarana, mukainen. Korjattavuusselvityksen perusteella rakennuksen vaatimat korjaustoimenpiteet on pääsääntöisesti mahdollista tehdä arkkitehtonisia ominaispiirteitä vaalien.

Esimerkkejä osittain säilytetyistä ostoskeskuksista

Ostoskeskusrakennuksen tai sen osittaisen suojelun taso määriteltäisiin asemakaavan suojelumääräyksellä. Sr-2-määräyksen käytössä oleva sisältö (Asemakaavoituksen ohje kaavamerkintöjen laatimiseksi. 2019) on seuraava: "Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas suojeltava rakennus. Suojelu koskee rakennuksen julkisivuja ja vesikattoa. Rakennuksessa tehtävät korjaustyöt ja muutokset eivät saa heikentää sen arvoa tai hävittää sen ominaispiirteitä. Rakennusta ei saa purkaa." Nykyisin käytössä oleva lievempi sr-3 määräys on seuraava: "Kaupunkikuvallisesti arvokas suojeltava rakennus, jonka ominaispiirteet on säilytettävä. Rakennusta ei saa purkaa." Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan suojelumääräyksen tason määrittelyssä olisi otettava huomioon rakenteiden uusimisen laajuus suhteessa säilytettäviin rakenteisiin ja julkisivumateriaaleihin sekä arkkitehtonisen volyymin mahdolliset muutokset, kuten esim. purkamisen osuus.

Suojelumääräystä sr-2 on käytetty esimerkiksi Roihuvuoren ostoskeskuksen osittain säilytettävässä uudistuksessa, jossa säilyneen osalta

määrätään esimerkiksi, että erityisesti julkisivujen korjauksessa on käytettävä alkuperäistoteutuksen mukaisia materiaaleja.

Toinen esimerkki ajankohtaisesta osittaisen suojelun suunnittelusta on Puotinharjun Puhos. Puhoksen vanhin osa on arvotettu kaupunginmuseon ostoskeskusinventoinnissa 1 luokkaan: rakennus on arkkitehtuuriltaan erittäin harkittu ja viimeistely, ja se on ympäristöarvoiltaan erittäin merkittävä. Tämän takia Puhoksen vanhinta osaa ja sen arkkitehtuuria tulee kaupunginmuseon näkemyksen mukaan vaalia huolella. Myös ostoskeskusosakeyhtiö on nähnyt osittaisen suojelun vahvistavan kohteen vetovoimaa. Helsingin kaupungin järjestämän Itä-Helsingin keskustan arkkitehtikilpailun kilpailuohjelmassa kokonaisuuden 1980-luvulla rakennetuille, alkuperäisestä suunnitelmasta poikkeaville, laajennusosille on osoitettu purkumahdollisuus, ja samalla mahdollisuus rakentaa tilalle asuin- ja liikerakentamista.

Asemakaavoitustyön taustaa

Asemakaavoituksessa on tutkittu yhdessä omistajatahon kanssa vaihtoehtoa, jossa nykyisestä ostoskeskusrakennuksesta säilyisi länsiosan paviljongeista kolme sekä portaikkoaihe, lisäksi tontille sijoittuisi kahden muun paviljongin tilalle kaksi kuusikerroksista asuinrakennusta, joista toisen alakertaan tulisi päivittäistavarakauppa. Asuinrakennuksen ja paviljonkien väliin jäävän pihatilan alle rakennettaisiin autohalli noin 40 autopaikalle. Suunnitelmassa olisi asumista yhteensä noin 5 800 k-m². Liiketilojen ja niihin liittyvien apu- ja varastotilojen määrä kahdessa kerroksessa nousisi noin 2 300 k-m²:iin, mikä olisi 800–1 300 k-m² ylisin, mikä olisi kaupallisen selvityksen alueelle mukaan sopiva määrä. Hakija ei pitänyt vaihtoehtoa realistisena.

Asemakaavan muutoksen valmistelussa on tutkittu 11 osittain säilyttävää vaihtoehtoa. Ostoskeskuksen omistajataho ei kuitenkaan pitänyt säilyttävää tai osittain säilyttävää vaihtoehtoa mahdollisena. Tämän takia asemakaavaratkaisua on ryhdytty tutkimaan myös uudisrakentamisena, joka mahdollistaa asumista ja liiketilojen järjestämistä tontilla. Tavoitteena on ollut sovittaa uudisrakentaminen tontille alueen asemakaavallisia ja arkkitehtonisia arvoja kunnioittaen ja tuomalla uudisrakennukseen muistumia ostoskeskuksen porrastetusta arkkitehtuurista.

Kaupunginmuseon lausunto 2017 laaditun asemakaavan muutosehdotuksesta

Kaupunginmuseo lausui Kulosaaren ostoskeskusta koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta 5.6.2017, joka perustui ostoskeskusrakennuksen poistamiseen tontilta. Kaupunginmuseo olisi puoltanut osittain säilyttävää ratkaisua.

Lausunnossaan kaupunginmuseo totesi mm. seuraavaa: ”Kaupunginmuseo on tehnyt inventoinnin ostoskeskuksista ja arvottanut ne tavoitteena säilyttää kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokaimmat (Ostari. Lähiön sydän. Helsingin kaupunginmuseo 2004). Kulosaaren ostoskeskus on arvotettu korkeimpaan 1-luokkaan: Arkkitehtuuriltaan erittäin harkittuja ja viimeisteltäviä, hyvin säilyneitä ja ympäristöarvoiltaan erittäin merkittäviä ostoskeskuksia. Nyt esillä olevan asemakaavan muutos edellyttää Kulosaaren ostoskeskuksen purkamista ja sen korvaamista katutasoisen liiketiloilla sekä niiden päälle sijoittuvilla asuinkerrostaloilla. Kokonaan purkava vaihtoehto ei ole kaupunginmuseon suojelutavoitteiden mukainen, koska se merkitsisi merkittäviä rakennetun ympäristön arvojen menettämistä. Kulosaaren ostoskeskuksen kulttuurihistorialliset, rakennustaiteelliset ja kaupunkikuvalliset arvot on todennettu. Edellä mainitut arvot hävitetään lopullisesti, mikäli rakennus puretaan. Näin ollen kaupunginmuseo ei puolla asemakaavan muutosehdotusta.”

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Mari Männistö

Lisätiedot

Sari Saresto, kulttuuriympäristöpäällikkö, puhelin: 09 310 36483
sari.saresto(a)hel.fi